

ASPECTE PRIVIND SITUAȚIA SĂNĂTĂȚII PUBLICE ÎN JUDEȚUL DOLJ ÎN PREAJMA RĂZBOIULUI DE INDEPENDENȚĂ

Lucian Popescu Vava*

„Dedic acest material unchiului Ghiță, așa cum îi spuneam noi, agent sanitar din com. Moțăței, pe care mi-l amintesc de când mă știu, tot pe drum către pacienți, prin arșiță, ger sau vânt nedespărțit de bicicleta sa loială și genta cu instrumentar medical”

Rezumat: Studiul de față reliefează situația igienico-sanitară a județului Dolj în perioada premergătoare Războiului de Independență. Perioada a fost marcată de numeroase transformări legislative cu rol modernizator în plan sanitar, dar și de încetineala cu care acestea au fost puse în practică. Populația a suferit cumplit din pricina lipsei educației igienice, a insalubrității mediului, a insuficienței alimentare și a numeroaselor boli și epidemii. Astfel, adoptarea primei legi sanitare din 1874 avea să dea un impuls organizării sistemului medical, având ca obiectiv regenerarea poporului român. În realitate, în teritoriu, lucrurile aveau să târăgăneze, iar entuziasmul începutului s-a topit încet sub mantia neputinței sau nepăsării. Elita medicală a vremii, sprijinită de factorul politic, a reușit totuși să descopere acele resurse care mențin, adaptează și perfecționează sistemul.

Abstract: The present study highlights the hygienic-sanitary situation of Dolj County in the period preceding the War of Independence. The period was marked by numerous legislative transformations with a modernizing role in health, but also by the slowness with which they were put into practice. The population has suffered terribly due to lack of hygiene education, unhealthy environment, food insufficiency and many diseases and epidemics. Thus, the adoption of the first sanitary law in 1874 would give an impetus to the organization of the medical system, having as objective the regeneration of the Romanian people. In reality, in the territory, things would linger, and the enthusiasm of the beginning slowly melted under the cloak of helplessness or indifference. The medical elite of the time, supported by the political factor, nevertheless managed to discover those resources that maintain, adapt and perfect the system.

Cuvinte-cheie: Sănătatea publică, secolul XIX, județul Dolj, boli, doctori.

Key-words: Public healths, 19centry, Dolj county, disseas, doctors.

Perioada premergătoare Războiului ruso-româno-turc de la 1877-1878 este considerată a fi una a dezvoltării societății românești în limitele permise de statutul juridic al României aflată sub suzeranitate otomană și sub imixtiunea permanentă a puterilor garante în problemele interne¹. De altfel, în decursul războiului s-au resimțit numeroasele lipsuri în plan financiar, militar și chiar al dotării medico-sanitare. Deficiențele decurgeau atât din lipsa lichidităților și a dificultății obținerii unor credite, pentru dotarea armatei cu arme moderne cât și nevoii acute, atunci când situația a impus-o, de medicamente, bandaje, vată, etc².

Astfel, efortul principal pentru susținerea cauzei naționale a fost direcționat către populația civilă și s-a manifestat atât prin intermediul donațiilor, cât mai ales, prin cel al rechizițiilor. Entuziasmul a fost însă la cote ridicate pe tot parcursul războiului implicând toate straturile sociale sau profesionale, fie că vorbim de cei mai tineri sau de cei mai în vârstă.

Din acest punct de vedere, considerăm necesar și interesant să supunem analizei condițiile igienico-sanitare antebelice spre a contura o imagine, sau mai bine zis o radiografie relevantă a societății românești și atitudinea sa, în fața provocărilor contemporane. Chiar dacă, cercetarea se limitează la studiul de caz axat pe județul Dolj, considerăm că, prin importanța economico-

* Doctorand, Muzeul Olteniei Craiova, e-mail: lucianpopescuvava@yahoo.com

¹ Berindei, 2003, pp. 563-686.

² Berindei, 2003, pp. 664-666.

teritorială a acestuia, dublată de rolul jucat în desfășurarea războiului, este un punct de referință ce poate fi extins, prin viitoare demersuri, la nivel național, menite să reliefeze marile provocări postbelice, ce se iveau în fața medicinei românești.

Din punct de vedere al dezvoltării economico-sociale situația județului Dolj era asemănătoare cu cea a orașului reședință, Craiova, marcată de înapoiere și stagnare, iar dezvoltarea lor avea să fie destul de anevoioasă, intermitentă, în disonanță cu potențialul uman și economic de care dispunea³.

În ceea ce privește îngrijirea sănătății pe întreaga întindere a județului compus din 7 plase, 2 orașe, 260 de sate și 78 de cătune, cu o populație de aproximativ 250 000 de locuitori, se găseau numai patru spitale. Astfel, în Craiova exista Spitalul Central sau Filantropia, Spitalul Preda, proaspăt înființat în anul 1870 și Spitalul Oștirii menționat la 1873. Al patrulea spital se afla la Calafat înființat în 1869 care funcționa în încăperi impropii, cu un personal medical destul de redus și cu bază materială, în general, insuficientă⁴. În plus, la nivelul județului exista un medic primar care avea în subordine medicii de plase care în fapt aveau mai mult rol de vaccinatori. Astfel în a doua jumătate a anului 1872 erau menționați următorii medici: N. Economu – medic primar, V. Climent – medic secundar, A. Andreescu – plasa Amaradia, I. Corbeanu – plasa Dumbrava, I. Cristian – plasa Jiul de Sus, I. Constantinescu – plasa Ocolu, I. Roman – plasa Balta, P. Hagiescu – plasa Câmpul, A. Emnoiescu – plasa Jiul de Jos, precum și un medic veterinar – I. Georgescu⁵.

Tot la sfârșitul anului 1872, o informare, din partea Direcției Generale a Serviciului Sanitar trimisă către Prefectura județului Dolj, evidenția în urma inspecției realizate la Spitalul Central și Spitalul Preda că „*rufăria nu este îndestulătoare iar halate nu sunt defel. Vasele în care se gătește mâncarea, nespoite și cuhnia în proastă stare*”⁶, dar două luni mai târziu o nouă vizită la Spitalul Central din partea autorităților centrale concluziona „*l-am găsit în cea mai perfectă stare mulțumitoare cu toate lipsurile de care are trebuință*”⁷.

La finele anului 1873 într-un tabel întocmit de medicul primar al județului regăsim tot personalul medical din Craiova și Calafat aflat în serviciu la acea dată. Conform acestuia putem identifica un număr de 12 medici, doctori în medicină aflați în serviciul public și 4 particulari, 1 medic veterinar, 7 subchirurghi sau elevi aflați în curs de calificare, 9 moașe, 7 farmaciști, 8 asistenți de farmaciști și 29 de bărbieri în Craiova. În Calafat era menționat un doctor, 2 moașe, 1 farmacist și 3 bărbieri⁸. Trebuie amintit că în Craiova existau 4 farmacii „La Vulturul de Aur”, „Apollo”, „Sfânta Treime” și „Aurora”⁹.

Despre Craiova se consemna într-un memoriu din 1873 că „*nu corespunde numelui cel poartă*”, se resimte „*lipsa de apă în toate părțile*”, drumurile cu multă necurățenie, în stare primitivă cu „*bălți care infectează aerul și compromite sănătatea publică*”¹⁰. La această stare de fapt contribuia și mulțimea de călători care traversau orașul dintr-o parte în alta, simțindu-se nevoia amenajării unei șosele ocolitoare. În acest sens, la 26 septembrie 1874, Adresa (pl. 1/1-3) primarului Craiovei, Barbu Bălcescu către președintele Comitetului Permanent al județului Dolj, prin care solicita „*facerea unei șosele în jurul orașului*” este elocventă. În justificarea solicitării, primarul menționa un „*număr mare de cară din diferite comune [...] sunt nevoite a traversa orașul în diferite sensuri [...] lasând necurățenii pe stradă [...] și fiind încărcate cu poveri grele vatămă chiar pavajele [...] și aduce o mare dificultate circulațiunii orășenilor*”¹¹ Iată doar câteva exemple

³ Deaconu, Gherghe, 2001, p. 12.

⁴ Petrișor, Mîndroiu, 1977, p. 132; <http://spitalcalafat.ro/wp-content/uploads/2016/10/istoric.pdf>.

⁵ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, Serviciul Administrativ, dosar 106/1872, passim.

⁶ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 258/1872, f. 16.

⁷ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 258/1872, f. 19.

⁸ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 2/1874, ff. 2-8.

⁹ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 2/1874, ff. 28-31.

¹⁰ Deaconu, Gherghe, 2001, p. 13.

¹¹ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 124/1874, f. 49.

din care ne putem forma o imagine destul de edificatoare a condiției orașului reședință și pe care o putem extinde și considera asemănătoare, reflectată la nivelul întregului județ.

De altfel în *Expunerea situației județului Dolj* din 1874 informațiile referitoare la activitatea serviciului sanitar evidențiau că „răul cel mai mare care dă naștere mai în toți anii în sezonul căldurilor, la boli contagioase, și de obicei frigurile, nu este decât existența prin comune sau în apropierea lor, a smârcurilor și a tot felul de bălți, a necurătențiilor ce se strâng prin curțile și străzile comunelor și a locuințelor subterane (bordeie), care pe lângă igrasia ce conțin, sunt lipsite de aer, din cauză că n-au nici chiar ferestre, și dacă au, sunt atât de mici încât nu pot servi la o ventilațiune prețioasă primenirii aerului”¹². Prezentarea aceasta, pe cât de sumară și elocventă, pe atât de limitată și incompletă, ilustrează nivelul și capacitatea factorilor implicați în îndreptarea sănătății publice la momentul respectiv.

Puțin mai elaborat este raportul medicului primar al județului care semnala printre neajunsurile serviciului sanitar, personalul insuficient, „subsemnatul și trei vaccinatori”, drastic scăzut în comparație cu anii precedenți și cu întinderea unui județ „în lungimea sa de peste 7 poște și în lățimea sa peste 5 poște compus din 7 plase și 145 comune, plus cătunele care formează aceste comune” și starea drumurilor care „adeseori erau impracticabile”. Continuând cu „partea dunăreană care are mai multe bălți și lacuri care în timpul de vară emană diferite miasme palustre și dau naștere la diferite boli”¹³, cu lipsa sprijinului autorităților locale în procesul vaccinării exemplificând „au făcut pe vaccinatori să meargă într-o comună de 4, 5 și 6 ori ca să poată altui 30-40 de copii, căci primarii se ascund sub diferite pretexte și se duc prin comună pentru strângerea copiilor, de unde se fac nevăzuți, făcând să aștepte vaccinatorul ziua întreagă și adesea să nu-l mai vadă silindu-l a pleca din comună fără să vaccineze ceva. Trece în altă comună și acolo tot astfel se întâmplă mai ales când sunt înștiințați că are să vină vaccinatorul”¹⁴. Pe de altă parte, epidemia de holeră, care a izbucnit la începutul verii în județ, a pus presiune pe resursele umane implicate în procesul vaccinării, acestea fiind trimise să suplinească ajutorul medical în „focarul infecțiunii”¹⁵. Adăugând și neîncrederea părinților, în beneficiile acestei proceduri, alimentate de superstițiile lumii rurale s-a reușit în anul 1873, doar 1321 de vaccinări și 268 de revaccinări¹⁶. Prin urmare medicul primar al județului, Christescu, solicita prefectului să ordoneze subprefecților să ceară sprijinul primarilor și „să dea câte un călăraș de rând spre a însoți pe medici”¹⁷. Completând cu situația referitoare la mișcarea populației pe județ în anul 1873¹⁸ din care reiese un regres destul de alarmant:

Nr. crt.	Numele orașelor și arondismentelor	Morți				Născuți		
		Bărbăți	Femei	Copii	Total	Băieți	Fete	Total
1.	Plasa Amaradia	199	174	92	465	192	167	359
2.	Plasa Balta	214	188	113	515	350	303	653
3.	Plasa Câmpu	277	261	102	640	372	281	653
4.	Plasa Dumbrava	203	149	114	466	201	183	384
5.	Plasa Jiu de Jos	168	151	112	431	305	271	576
6.	Plasa Jiu de Sus	260	228	135	623	214	176	390
7.	Plasa Ocolu	296	223	86	605	385	304	689
8.	Orașul Calafat	61	55	41	157	69	55	124
9.	Total	1678	1429	795	3909	2088	1770	3858

Tabel statistic privind mișcarea populației în județul Dolj în anul 1873 (pl. 2).

¹² Georgescu, 1874, p. 7.

¹³ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 9/1874, f. 10.

¹⁴ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 9/1874, f. 11.

¹⁵ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 77/1874, f. 30.

¹⁶ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 77/1874, f. 35.

¹⁷ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 77/1874, f. 46.

¹⁸ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 10/1874, f. 22; SJAN Dolj, Prefectura Dolj, dosar 77/1874, f. 38.

Din punct de vedere statistic, situația demografică nu este îmbucurătoare nici pe viitor, așa cum rezultă din tabelul prezentat de Subprefectura plășii Amaradia pe luna ianuarie 1875¹⁹, observându-se un regres considerabil, cu 37 născuți și 61 decese (pl. 3), dar care continuă și anii următori, lămuritoare în acest sens este situația prezentată pe luna februarie 1877, cu 55 născuți și 90 decese (pl. 4).

Dacă adăugăm la acest tablou și lipsurile financiare cu care se confruntau medicii, fără „nici o diurnă, nici speze de transport”²⁰ avem așadar o imagine deloc plăcută a situației igienice de ansamblu a județului Dolj.

După cum spuneam mai sus, în același an, epidemia de holeră își făcuse simțită prezența pe teritoriul românesc după ce anul anterior bântuise Rusia și Austro-Ungaria, în regiunea Bucovinei. Primele afectate au fost localitățile dunărene, înaintând apoi spre interior. Astfel, conform raportului medicului primar, flagelul holerei a început în luna mai în comuna Cetate fiind introdusă de niște comercianți de porci care călătoriseră la Pesta, în Austro-Ungaria. După decesul acestora, la înmormântarea unuia dintre ei a asistat o rudă din comuna Dobridor care s-a infectat. După câteva zile de la întoarcerea sa acasă a decedat, fiind urmat apoi de soție, mamă și soră. Ulterior, contaminarea s-a întins atât în interiorul comunei cât și în localitățile învecinate. Doar intervenția rapidă a dr. Christescu, medicul primar al județului, prin înființarea unui spital la Risipiți²¹ și instituirea carantinei au putut preveni răspândirea în masă a teribilului flagel, dar care a bântuit totuși 37 de comune și orașele Craiova și Calafat, infectând un „număr de 7987 de bolnavi dintre care au murit 1396”²².

În ceea ce privește bolile frecvente, în cursul aceluiași an, pe cuprinsul județului fuseseră tratați cu medicamente gratuite un număr de 662 persoane, iar cele mai răspândite boli fuseseră *febra intermitentă, anghina pectorală sau scabia, pneumonia și variola*²³.

Aceste probleme nu au rămas fără ecou, astfel că la 20 martie 1874, Comitetul Permanent al județului Dolj insista, în adresele către Serviciul sanitar județean, ca medici ce vor inspecta în cursul anului comunele și cătunele, pe lângă „*combaterea epidemiilor ce s-ar ivi între populațiunea rurală și maladiile obișnuite sau simple vaccinări*” să constate elementele care sunt „*contra igienei [...] regimul de viață al populației [...] să se asigure de starea statistică [...] și să le prezinte la Comitet*”²⁴ în conferință, în fața președintelui Comitetului și a medicului primar și să se stabilească măsurile ce trebuie luate pentru îmbunătățirea sănătății publice.

La 13 septembrie 1874, Comitetul Permanent lua noi hotărâri (pl. 5/1-3):

„1. Să se înființeze câte un medic doctor în medicină pentru fiecare plasă. Acești medici pe lângă atribuțiunile ce vor avea cu căutarea maladiilor, vor îndeplini și vaccinarea. Prin adoptarea acestei organizări se înțelege de drept că vaccinatorii sunt inutili și prin urmare urmeză a se desființa.

2. Medicul plășii Ocolu va îndeplini totodată și funcțiunea de medic secundar al județului.

3. Pe lângă acestea, să se înființeze și un subchirurg – secretar, care va avea însărcinarea întreținerii cancelariei și consemnarea vaccinului pentru întreg județul.

4. Să se înființeze două mici spitale în punctele Filiași și Bechet²⁵. Medicul plășii respective va servi și de medic acelui spital.

5. Acolo unde se va înființa un asemenea spital, medicul va avea un ajutor subchirurg. Principalele îndatoriri a acestui personaj va fi să înlocuiască pe medic în absența sa. Acel subchirurg va face totodată și revizii prin plasă, după avizul medicului principal.

¹⁹ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 37/1875, f. 16.

²⁰ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 9/1874, f. 12.

²¹ Olaru, 1983, p. 152.

²² SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 9/1874, f. 10.

²³ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 77/1874, f. 36.

²⁴ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 77/1874, ff. 53-54.

²⁵ Solicitarea fusese adresată încă din 10 ianuarie 1874, de către medicul primar al județului Dolj. SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 78/1874, f. 4.

6. Să se înființeze trei posturi de moașe la reședințele plășilor Balta și la punctele Filiași și Bechet. Fiecare din ele vor face serviciul pentru două plăși. Cele de la Filiași și Bechet vor da ajutorul lor și la spital.

7. Subchirurgii și moașele vor fi puși sub ordinele și controlul imediat al medicului plășii.

8. Pentru toate celelalte amănunte relative la administrarea serviciului medical și la îndatoririle fiecăruia, medicul primar va elabora un Regulament de ordine, detaliat.”²⁶

La fel, anul 1874 avea să fie unul al provocărilor așa cum rezultă dintr-un raport parțial, până la 1 septembrie 1874, al medicului primar al județului către președintele Comitetului Permanent. Conform acestuia în cursul anului se iviseră numeroase boli cu caracter epidemic care bântuiseră comunele din județ precum *dizenteria*, urmată de *anghina difterică* apărută la Valea Boului, Negoiești, Bulzești, Balta Verde și Filiași. *Scabia* (râia) apăruse la Pietroia și Ișalnița, iar *sifilisul* bântuise Breasta, Filiași și Bistrețul. *Febra intermitentă* și *tifoidă* apăruseră în mai toate comunele, cauza celei dintâi fiind „*lacurile stătătoare din comune și ostenele mari corporale*” iar în cazul celei din urmă se menționa „*lipsa de hrană suficientă și de bună calitate, precum și proastele locuințe cum sunt bordeiele, umede și neaerisite și fără lumină*” propunându-se interzicerea construirii pe viitor a acestui tip de locuință considerată barbară și insalubră, care „*vatămă atât sănătatea cât și facultățile intelectuale*”²⁷. Tot acum reapare și *scarlatina*, sub denumirea de *anghină tonsilară* provocând „*moartea la mai mulți copii*” în localitatea Grindeni, în luna ianuarie, apoi se reapare la Filiași, Beloț, Rudari și Valea Boului alături de tifos²⁸.

În ceea ce privește vaccinările cifrele erau îmbucurătoare reușindu-se inocularea a 7464 de indivizi, menționându-se totuși slaba implicare din partea primarilor și neîncrederea părinților în binefacerile vaccinului.

Interesante sunt și rapoartele subprefecților adresate prefectului care structurate pe anumite domenii reușesc să ilustreze destul de fidel situația igienico-sanitară, dincolo de subiectivismul specific, stereotipurile și clișeele generalizate întâlnite în epocă. În *Raportul* din 30 august 1874, emis de Subprefectura Jiu de Jos se insistă asupra rolului nefast al bordeielor în care trăiesc majoritatea locuitorilor, fiind considerate „*periculoase din punct de vedere igienic și dau un aspect barbar*”²⁹, cerându-se imperativ un regulament pentru construcția locuințelor care să interzică bordeiul ca model. Totodată se menționa că poziționarea localităților Drănic, Grecești³⁰ și Bechet este una necorespunzătoare, fiind situate în apropierea unor bălți, care în anotimpul călduros emană miasme dând naștere unor molime. Se stăruia și împotriva aglomerării locuințelor și a lipsei de sistematizare a străzilor (pl. 6/1-6).

Din *Raportul* Subprefecturii Dumbrava datat la 31 august 1874 reiese că drumurile au cel mai mult de suferit, în special în anotimpul ploios iar cele dintre localități își schimbă deseori traseul prin arăturile practicate de arendași sau țărani³¹.

Referindu-se la plasa Jiul de Sus, *Raportul* din 4 septembrie 1874, reliefa nevoia de medicamente gratuite sau chiar cu plată și înființarea unor posturi de moașe considerate foarte utile în cazul nașterilor cu probleme³².

În cazul plășii Câmpu, *Raportul* din 11 septembrie 1874 critica vehement bordeiele „*nu sunt demne de a le locui nici bestiile*” fiind mereu „*umede și respirând un aer vicios*” recomandând în schimb cărămida arsă, iar în lipsa ei cea nersă sau pământul bătut și să le spoiască cu var cel puțin o dată pe an. Un alt neajuns era legat de așezarea comunelor, aleasă fără a se ține cont de salubritate, ci doar din nevoia de apă, fapt agravant în timpul epidemiei de holeră. O altă problemă

²⁶ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 77/1874, ff. 131-132.

²⁷ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 77/1874, f. 135.

²⁸ Olaru, 1983, p. 151.

²⁹ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 124/1874, f. 14.

³⁰ Actualmente sat integrat în comuna Valea Stanciului.

³¹ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 124/1874, f. 17.

³² SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 124/1874, f. 19.

constatăta era legată de alimentația locuitorilor care vindeau produsele cele mai bune și opreau restul. Cel mai întâlnit produs în alimentație, era porumbul, „*de multe ori stricat*” încât la macinat nu se deosebea „*dacă este făină de porumb sau pământ*”, conducând limpede către concluzia că este „*sorgintea celor mai multe morburi la care sunt supuși țăranii*”³³.

Anul 1875 debuta cu transformări inovatoare în ceea ce privește domeniul sanitar, începând aplicarea legii sanitare adoptate la 8 iunie 1874 și a numeroaselor regulamente care o însoțeau. Astfel, încă din a doua parte a anului 1874 Ministerul de Interne prin Direcția Generală a Serviciului Sanitar expediase o serie de adrese și informări către autoritățile județene pentru a le pune în vedere aceste modificări. La 3 octombrie 1874 o asemenea informare adresată prefectului, semnată de ministru Lascăr Catargi, îi amintea obligația „*la o înrâurire mai directă asupra afacerilor sanitare, dându-vă o responsabilitate mai mare ca până acum, [...] și vă pune la dispoziție atât concursul medicului primar, cât acela al Consiliului de Igienă al districtului, ca organe sanitare locale*” prin urmare, solicita „*constituirea cât mai neîntârziat a Consiliului de Igienă și Salubritate Publică [...] și să alegeți un secretar [deoarece] multe lucrări sanitare [...] nu se vor putea efectua cu promptitudine, dacă cancelaria sanitară nu va fi încredințată unui secretar capabil și ocupat exclusiv cu aceste lucrări*”³⁴. Ulterior, la 20 octombrie, printr-o nouă adresă îndemna „*să stăruieți cu seriozitate pe lângă Consiliul Județean și Consiliile Locale de a prevedea prin bugetele lor respective pe anul viitor sumele convenite pentru a se putea introduce toate acele îmbunătățiri și necesități prevăzute prin lege*”³⁵.

Prin urmare la 25 octombrie 1874, se întrunea pentru prima dată Consiliul de Igienă și Salubritate Publică al județului Dolj (pl. 7/1-4) sub președenția prefectului col. Logadi, succedat de vicepreședintele I. Georgescu – medicul primar, precum și ceilalți membri prezenți: Alecu Economu, Tache Guran, M. Paciurea - inginer, M. Teodosiadi, F. Pohl – farmacist și I. Georgescu – veterinar, care au luat și primele decizii³⁶.

În ciuda reformelor legislative în plan sanitar, în practică situația igienico-sanitară avea însă să tărăgăneze însă mult timp, atât din lipsuri materiale, financiare și a resursei umane, cât și din cauza mentalităților învechite, îndărătnice a unor autorități locale și chiar a majorității populației, care pe de altă parte pot fi lesne înțelese având în vedere data recentă a înființării acestui serviciu.

Începutul anului 1875 aducea cu sine vechile molime de sezon: *bubatul* izbucnit în localitățile Cernătești și Tatomirești „*secerând cu furie din ambele sexe*”³⁷, ulterior apărut și în comuna Gârlești³⁸, Filiași și Almăj³⁹. În același timp, *umflătura în gât* făcea ravagii la Ișalnița⁴⁰ și *variola* Rasnic și Cernătești⁴¹. La 21 martie, o solicitare adresată Serviciului Sanitar Dolj, menționa că în localitatea Gogoșu în rândul elevilor apăruse „*variola și râia (scabia)*”⁴², iar pe parcursul lunilor mai și iunie vărsatul se instalase în localitățile Vladimirești⁴³, Căciulatu⁴⁴, Moșna⁴⁵, Toceni și Tălpașu⁴⁶, iar la Poiana făcuse prăpăd îmbolnăvind 500 de copii⁴⁷. La începutul lunii septembrie localitatea Criva era afectată de umflătura în gât dintre care un număr de 6 copii cu vârsta cuprinsă

³³ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 124/1874, ff. 33-34.

³⁴ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 139/1874, f. 1.

³⁵ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 139/1874, f. 4.

³⁶ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 139/1874, ff. 8-9.

³⁷ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 37/1875, f. 9.

³⁸ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 37/1875, f. 19.

³⁹ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 37/1875, f. 22.

⁴⁰ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 37/1875, f. 14.

⁴¹ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 37/1875, f. 21.

⁴² SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 37/1875, f. 42.

⁴³ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 37/1875, f. 61.

⁴⁴ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 37/1875, f. 63.

⁴⁵ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 37/1875, f. 64.

⁴⁶ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 37/1875, f. 78.

⁴⁷ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 37/1875, f. 70.

între 3 și 9 ani au căzut victime⁴⁸. Lipsa de colaborare dintre unii primari și medici de arondisment, precum și dese acuzatii ivite între aceștia a determinat intervenția medicului primar al județului cerând „ca medicii de arondisment să prevadă în condica de inspecțiuni ce există la fiecare primărie, bolnavii observați și la finele fiecărei luni să fie obligați atât medicii a trimite câte o listă generală subsemnatului, cât și primarii asemenea prin subprefecturi, onor Comitetului Permanent extrase după condica de inspecțiuni”⁴⁹ spre a fi confruntate. Inițiativa a fost aprobată de Comitetul Permanent, însă plângerile medicilor vor continua și pe viitor, exemple fiind reclamația medicului Andreescu față de nepăsarea primarului din Coșoveni⁵⁰ sau chiar a medicului primar Christescu de neimplicare la adresa primarului comunei Moțaței, cu toate că i se ordonase din partea subprefectului⁵¹. Un alt exemplu de primar răuvoitor, îl descoperim în *Raportul* medicului plășii Dumbrava, I. Viener, din 28 februarie 1877, trimis medicului primar al județului. Conform acestuia pe data de 25 februarie, fiind informat de preotul Elefterie că în comuna Vârvor s-ar afla mai mulți localnici bolnavi, s-a deplasat în localitate împreună cu revizorul școlar. Verificând condica de decese aflată la primărie, a constatat că de la începutul anului fuseseră înscrise 33 de decese, multe dintre cei decedați suferind de bubat, după spusele preotului. Între timp, locuitorii aflând de venirea doctorului în comună au cerut să fie consultați, activitate care s-a prelungit și a doua zi, descoperindu-se mulți copii bolnavi și eliberându-se medicamente gratuite pentru 142 persoane. La aflarea acestor vești, primarul comunei, care fusese plecat la Craiova, a devenit recalcitrant chestionându-l pe medic „ce caut în comună fără chemare și fără voia lor, [...] cu cine am venit și unde mă aflu, în care casă”. În urma răspunsurilor, primarul s-a înfuriat „a înjurat pe mine, pe preot, pe revizor, în fine, pe toți funcționarii, în fața a mai mulți oameni și a scos pe mine din casa primăriei și a forțat prin vorbe urâte ca pe mine și pe preot afară din comună” sub amenințarea cu moartea. Cei doi s-au refugiat în cele din urmă la sediul subprefecturii Dumbrava unde a redactat plângeri către autoritățile județene⁵².

Anul 1876 debuta sub aceleași auspicii pesimiste ca și precedentul, la 17 ianuarie era semnalată o boală necunoscută la Georocu,⁵³ unde afectase deja 30 de persoane. Urmau localitățile Bratovoiești⁵⁴ – boală necunoscută, Pisc⁵⁵, Știubei⁵⁶, Vârvor⁵⁷, Plenița⁵⁸ – vărsat, Velești⁵⁹, Valea Stanciului⁶⁰, Poiana⁶¹, Crușetu⁶², Comoșteni⁶³, Băilești și Bârca⁶⁴ – anghina, Sadova⁶⁵, Dobrești⁶⁶, Locusteni⁶⁷, Mârșani⁶⁸, Călugărei⁶⁹, Răcari și Sfircea⁷⁰, Coșoveni și Ghindeni⁷¹ – umflătura în gât,

⁴⁸ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 37/1875, f. 142.

⁴⁹ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 37/1875, f. 145.

⁵⁰ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 37/1875, f. 149.

⁵¹ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 37/1875, f. 166.

⁵² SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 45/1877, ff. 12-13.

⁵³ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 7/1876, f. 2.

⁵⁴ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 7/1876, f. 6.

⁵⁵ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 59/1876, f. 3.

⁵⁶ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 59/1876, f. 4.

⁵⁷ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 59/1876, f. 33.

⁵⁸ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 59/1876, f. 94.

⁵⁹ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 7/1876, f. 9; SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 59/1876, f. 14.

⁶⁰ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 7/1876, f. 105; SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 59/1876, f. 132.

⁶¹ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 7/1876, f. 109; SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 59/1876, f. 188.

⁶² SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 7/1876, f. 120.

⁶³ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 59/1876, f. 130.

⁶⁴ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 7/1876, f. 110; SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 59/1876, f. 190.

⁶⁵ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 7/1876, f. 13.

⁶⁶ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 7/1876, f. 23.

⁶⁷ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 7/1876, f. 76.

⁶⁸ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 7/1876, f. 83; SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 59/1876, f. 117.

⁶⁹ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 59/1876, f. 353.

⁷⁰ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 7/1876, f. 127.

⁷¹ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 7/1876, f. 26.

Galicea Mare⁷², Rojiște⁷³, Ghindeni⁷⁴, Georocu⁷⁵ – *dor de inimă*, Bucovăț⁷⁶ – *pneumonie*, Risipiți⁷⁷ – *tifosul* care se prelungește de la jumătatea lunii martie până la începutul lunii iunie. La 27 mai 1876, la Risipiți, se înregistraseră în total 194 de bolnavi, dintre care decedaseră 76⁷⁸ (pl. 8). Pe de altă parte în unele comune, precum Moțăței care se confruntă cu o sumă de molimi precum „*diaree, disenterie, febră tifoidă, variolă, varicelă, urticaria, pruriga, etc [...] cu mare mortalitate între copii*”⁷⁹, sau Murgăși „*râie, friguri, inimă și altele*”⁸⁰. Preocuparea autorităților este însă continuă, astfel la 6 iulie 1876, Serviciul Sanitar identifica ca sursă a maladiilor din localitatea Moțăței, bălțile numeroase și solicita astuparea acestora⁸¹. În schimb, o *Adresă* a primarului R. Broscărescu, înaintată prefectului bazată pe studiile „*inginerului de poduri și șosele care statuează că bălțile din această comună provin din izvoarele ce sunt în susul comunei și ele nu numai că nu sunt vătămătoare, dar contrariu sun necesare*” și propunea achiziționarea a „*două mii pari de tufan sau sălcii și cinci mii maldăre nuiele de salcie și bătând pari și îngrădind bine cu nuiele, puind și propte pe dinăuntru, lăsând o lungime de patru metri pentru scurgere, restul să le umple pe din afară cu cu pământ sănătos*”⁸². Problema ajunsă în atenția Comitetului Permanent, a dus la constituirea unei comisii igienico-tehnice formată din președintele Comitetului, Mihail Trișcu, inginerul-șef al județului și dr. Drăgescu, medicul plasei respective, care să „*studieze smârcurile și băltoacele [...] și să dea opinia asupra modului cum s-ar putea înlătura acele rele*”⁸³ (pl. 9). De altfel, medicul Drăgescu, într-un Raport independent înaintat președintelui Comitetului Permanent, menționa o „*statistică înspăimântătoare*” și anume „*de la ianuarie și până la 21 august muriseră 151 de indivizi și se născuseră abia 75*”⁸⁴.

Nici din punct de vedere sanitar-veterinar situația nu era mulțumitoare, în *Raportul* medicului veterinar I. Georgescu pe anul 1873, identificăm printre diversele cauze ale vicierii sănătății animalelor dar și a oamenilor, mizeria din grajduri care „*dezvoltând diferite miasme în atmosferă atacă salubritatea publică*”⁸⁵ și exemplificând cazurile de la Podari, Tatomirești și Cârcea, propunând și măsuri pentru ameliorarea acestei stări de fapt. Dovada că situația era într-adevăr îngrijorătoare, reiese și din faptul că numai în orașul Calafat în anul 1874 muriseră în total 163 de vite din care 32 vite mari (boi, vaci, bivoli și cai) și 131 vite mici (oi, capre și porci)⁸⁶ iar pe Dolj avem un total de 4899 de vite decedate din cauza bolilor, a alimentației necorespunzătoare, a condițiilor neigienice sau a maltratărilor⁸⁷.

Pe aceeași linie se înscrie situația veterinară și anul următor fiind menționate numeroase boli, precum: râia - la cai poștelor și în satul Vârvor, variola – la vitele mărunte și antraxul – la vitele mari, aceasta din urmă având o mortalitate de aproape 50%. Cauzele în general rămăneau aceleași, apele nămolose și stătătoare, seceta prelungită, tratamentul brutal al animalelor de povară și nu în ultimul rând imposibilitatea unicului medic veterinar de a acționa prompt la solicitări din localități aflate la distanțe mari. Se solicita înființarea unui al doilea post de medic veterinar la nivelul județului⁸⁸.

⁷² SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 7/1876, f. 84; SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 59/1876, f. 118.

⁷³ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 7/1876, f. 99; SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 59/1876, f. 136.

⁷⁴ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 7/1876, f. 104; SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 59/1876, f. 172.

⁷⁵ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 59/1876, f. 131.

⁷⁶ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 7/1876, f. 24; SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 59/1876, f. 49.

⁷⁷ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 7/1876, f. 30.

⁷⁸ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 7/1876, f. 69.

⁷⁹ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 7/1876, f. 72; SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 59/1876, f. 112.

⁸⁰ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 7/1876, f. 106.

⁸¹ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 59/1876, f. 120.

⁸² SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 59/1876, f. 180.

⁸³ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 59/1876, f. 252.

⁸⁴ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 59/1876, f. 256.

⁸⁵ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 9/1874, f. 25.

⁸⁶ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 10/1874, f. 6.

⁸⁷ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 10/1874, f. 25; SJAN Dolj, Prefectura Dolj, dosar 77/1874, f. 67.

⁸⁸ SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, dosar 77/1874, ff. 136-137.

În concluzie, starea igienico-sanitară din județul Dolj, așa cum transpare din documentele vremii, indiferent de că vorbim de mediul rural sau urban, de-a lungul anilor premergători Războiului de Independență, este una negativă. Îmbunătățirile care se aduc sunt în general teoretice, legislative, normative. În practică, dincolo de racilele întâlnite de medicul de plasă: dezinteresul autorităților locale, lipsa resursei umane profesioniste, reținerea localnicilor, frica de vaccinare, etc., în zona rurală, și cu mici excepții în cea urbană, nu există nici un spital, nici o infirmerie, nici o baie publică, nici un loc în care medicul să-și exercite menirea. Mai mult, condițiile în care acesta își desfășoară activitatea, călătorind zilnic în trăsură distanțe imense, pe drumuri desfundate, primind bolnavi în sedii de primărie, sau mai rău, în casele pacienților, mai mult vată decât fac bine. Și atunci ne putem răspunde la întrebarea: De ce medicul nu era privit în societate ca un salvator?

BIBLIOGRAFIE

Berindei, D. 2003. *Începuturile lungii domnii a lui Carol I*. În Dan Berindei (coord.), *Istoria Românilor. Constituirea României Moderne (1821-1878)*, vol. VII, tom 1, București: Enciclopedică, pp.553-587.

Deaconu, L., Gherge, O. 2001. *Craiova și cucerirea Independenței de stat 1877-1878*. Craiova: Sitech.

Georgescu, I. 1874. *Expunerea situației județului Dolj prezentată Consiliului General în sesiunea ordinară a anului 1874*. Craiova: Tipographia Gheorghe Chițu și Ioan Theodorian.

Olaru, A. 1983. *Interferențe medico-culturale*. Craiova: Scrisul Românesc.

Petrișor, V., Mîndroi, L. 1977. *Calafat, trepte de istorie*. Craiova: Scrisul Românesc.

SJAN Dolj, fond Prefectura Dolj, Serviciul Administrativ, dosar 106/1872, 258/1872, 2/1874, 9/1874, 10/1874, 77/1874, 78/1874, 139/1874, 37/1875, 7/1876, 59/1876, 45/1877.

- <http://spitalcalafat.ro/wp-content/uploads/2016/10/istoric.pdf>.

ABREVIERI

SJAN Dolj – Serviciul Județean al Arhivelor Naționale, Filiala Dolj

LISTA PLANȘELOR

Planșa 1. Fig. 1-3. Solicitare a primarului Craiovei Barbu Bălcescu către Președintele Comitetului Permanent al județului Dolj pentru construirea unei șosele ocolitoare a orașului.

Planșa 2. Tabel statistic referitor la demografia județului Dolj pe anul 1873.

Planșa 3. Tabel statistic referitor la demografia plășii Amaradia pe luna ianuarie 1875.

Planșa 4. Tabel statistic referitor la demografia plășii Amaradia pe luna februarie 1877.

Planșa 5. Fig. 1-3. Proces-verbal al Comitetului Permanent al județului Dolj referitor la hotărârile adoptate în ședința din 13 septembrie 1874.

Planșa 6. Fig. 1-6. Raport al Subprefecturii Jiu de Jos către Prefectura Dolj referitor la situația igienico-sanitară a comunelor componente.

Planșa 7. Fig. 1-4. Proces-verbal al primei ședințe a Consiliului de Igienă și Salubritate Publică al județului Dolj.

Planșa 8. Tabel statistic referitor la situația epidemiei de tifos din localitatea Risipiți din primăvara anului 1876.

Planșa 9. Constituirea Comisiei igieno-tehnice de către Comitetul Permanent al județului Dolj în vederea studierii situației din comuna Moțăței

612 N°6 Sept 24 48.

ROMANIA
PRIMARIA
BEEI CRAIOVA.
 1874.

Anul 1874, luna Septembrie

27 Septembrie 1874

D. 136

Domnul Președinte

Adresându-se în ziua de azi în ziua de azi
 de către doi defecți Comuni al județului
 unde sunt destinate, sunt servite a
 traversa Brașovului și defecți venisese,
 și ca în trecut lași pe Brașov, pe
 de parte lasă mulțime de nemulțumiri
 înși pe strada că pe d'altă ele în
 se mai mare parte fundat înveci,
 ca în posesi gbel. vatămă chior pe
 soției, și oștății de oștăți aduce
 în mare dificultate înlocuțirea și
 șantier și altele defecți casa și un
 destinate pentru Brașov înveci adesea
 și vatămă defecți sau întregi pe
 șantier, și impedimentul în dispoziția
 circulație, de aceeași muncă în
 tipă unii linii de comunicație în
 județul Brașovului.

Sub domniile în sepi de aș
 este pentru Comitetul năsi așe

Domniile
 Comitetul Președinte alți Comitetul
 Domniile Balga

marea încercările, crede de cucerita
 a și adrese către M. regiunea și se bi
 în vatămă și întocviri pe lungi Anosle
 Comitetul general și sesiunea întocviri
 selti în sesiunea ordinată a anului
 susținută, spre a lua Dispoziții pentru
 facerea unii șantieri în județul Brașovului
 în care să se atinge de-a îndepărtată
 unii pentru Brașov și șantierul de muncă
 și vatămă și vatămă și se aduce para
 gheoș și pentru a căror întocvire Comu
 na cheltuce sume încasate, și altul
 beneficiile județului, venitul pe
 de parte de defecți circulație în tra
 versarea Brașovului, iar pe Vallă de Tar
 ochi la care așe șantier a plat. la in
 țara Com.

Sper domniile Președinte că M.
 în vatămă calitate de Președinte alți
 Comitetului și Membri în Comitetul Co
 munal, Văși, așe ca și sub nota

50

deși importantă acestor afaceri în care
 județului și Comitetul și oportunități
 întocviri, și în sepi de tot comunicat
 domniile la Anos Comitetul general pen
 tru deciziunea unii asemenea șantier
 ca și înțelegerea Brașovului.

Președinte Văși domniile Președinte as.
 domniile domniile Comitetul.

Domniile B. D. L. Scoden

Secret Balga

Planșa 1.
 301

SERVICIUL MEDICAL AL *Districtului Dolj.* 38

TABLOU

Pentru mișcarea populației acestui *Districtu* în anul *Centenit* 1873.

No. curgător	NUMIREA ORAȘELOR ȘI A ARONDISMENLELOR	MORTI				NASCUTI		
		Bărbați	Femei	Copii	Total	Băieți	Fete	Total
1.	<i>Plasa Anăradia</i>	177	174	9	465	192	147	359
2.	<i>Balta</i>	224	188	113	575	350	303	653
3.	<i>Châmpu</i>	277	261	102	610	372	287	659
4.	<i>Dumbrava</i>	202	147	114	466	201	153	354
5.	<i>Jiu de Jos</i>	168	151	112	431	305	271	576
6.	<i>Jiu de sus</i>	260	228	135	623	244	176	420
7.	<i>Ocolu</i>	296	222	86	605	385	304	689
8.	<i>Orășiu Calafatei</i>	61	55	41	157	69	55	124
	<i>Total General.</i>	1678	1429	795	3902	2108	1776	3884
	<i>Osebite observații</i>							

Medicul primar *D. Christescu*

Planșa 2.

Plasa Amaraului.

Sablon.

16

Pentru mișcarea populației pe luna Ianuarie 1875.

No. Comunei	Comuna Comunei	Nașuti				Mortii				Observații
		Bacți	Fete	Solubi	Barbati	Femei	Copii	Fete	Solubi	
1.	Capreni.	2.	2.	4.	"	"	1.	"	1.	
2.	Podarosi.	3.	2.	4.	"	2.	1.	"	3.	
3.	Malavci.	2.	5.	7.	6.	4.	5.	5.	17.	
4.	Balota.	2.	"	2.	2.	"	3.	3.	4.	
5.	Vladimirovci.	1.	3.	4.	4.	1.	4.	"	9.	
6.	Negeușci.	4.	2.	6.	1.	2.	1.	"	4.	
7.	Săveni.	"	3.	3.	"	2.	1.	"	4.	
8.	Crăvețu.	3.	1.	4.	3.	5.	"	"	8.	
9.	Bulzici.	1.	1.	2.	3.	1.	2.	"	6.	
10.	Adankata.									
<i>Subprefectul</i>		18	19	37	17	18	15	8	61	

Popescu

Planșa 3.

735⁹ Plasa Amărășii.
95³ Tablou. 16

De mișcarea populației pe luna februarie 1877.

Nr. com.	Numea Comunei	Morți				Mărcuți				Căbranații
		Bărbați	Femei	Copii	Total	Bărbați	Femei	Copii	Total	
1	Comuna Ballota	4	3	7						
2	" Melinzeii	2	1	3	2	2		4		
3	" Salpăriei	6	1	7	1	1	6	8		
4	" Podăreștii	1	1	2		1	1	2		
5	" Adăncăta	1	4	1	6	2		2		
6	" Godeni	2	1	1	4					
7	" Bălăreștii	1	3		4					
8	" Mălaeștii	1	2	1	4	1	1	2		
9	" Miercăbirmii	1	1		2	3	1	4		
10	" Margăriei		6	4	10	4	2	6		
11	" Săndăreștii	5	6		11	5	1	6		
12	" Neogoerții			2	2	2		2		
13	" Goerții	6	2	5	13	1	1	2		
14	" Alăieștii	4	1	4	9	3	1	4		
15	" Velceștii	1	1		2	1		1		
16	" Slăvina					2		2		
17	" Stăniștii			1	1	2	2	1	6	
18	" Capârneștii	1	2		3		2	3		

Sub Specte. Politiu

Planșa 4.

8 14783

Proces Verbal! 8

Adunarea mea mie opta care accepta, dar si pa-
ten. lara. Abonarea in banca dar si lara. lara.
lucet de Hygiene al fideleului. Stipu. consiliu.
tu in Conformitate Legi din 8 Ianie 1878 sau
intervenita in sedinta sub precedenta. Alina
Prezident. Colonel Legati.
du fostu prezenti.

Domnu. Medicu. Cristescu. Vice prezidente
Domnu. Iliea. Economu.
D. Tache. Juramur.
D. M. Bacaria.
D. Medicu. Teodorici.
D. Polu. Pharmacistu.
D. I. Georgeanu. Veterinar

La ordinu zil. au fostu discutia asupra
suplacilor celor meae indispensabile pentru
Hygiene si Salubritatea salubritate a fideleului
si dupa deliberatio sau decis.

I. Constituirea Consiliului de Hygiene Publica
II. Abonarea unui secretar in noua celarie
intocmitu in turca. Cauclariu Consiliului de
Reclama. Publica. dupa cum se puterit de del
16 din regulamentul intocmit in Comitetul oficial 210.
Sau admis in unanimitate.

III. Sau admis in unanimitate a ei face. uniu.
carula mobilorului constituto la Bancularia
Medicului Primar.

IV. Sau admis in unanimitate infintarea a
4 Docton in Medicina scolare cati 1 si plasa
si infintarea vaccinatorei.

V. Mentinerea unui veterinara care sepa cozie
ta? Sau admis in majoritate ase alora suma
de 500 lei uniu pentru cheltuelile de transportu
si turme a Comitetului Consiliului de Hygiene
conform art 7 al 2 din regulamentul.

D. Economu au fostu Contra in catu primaru
2a si da diurna otomitelor.

VI. Sau admis in unanimitate asi starnu la
Consiliu si ei alora cheltueli de Cauclariu
pentru medicu Primar si Campetoreca in stau
mentilor.

9

Mobilorului in valora de 200 lei si Tractu. Spiculu
in valora de 10 lei. In catu primaru pentru chel-
tuelile de unalora Hygiene consiliu au amintu
ca excel. suficient laborator.

Sau admis in unanimitate au starnu la Consiliu
puterit au ca ei si purada cheltuelile de tran-
sportu a Medicului Primaru conform del 5
din regulamentul.

VII. Au admis in unanimitate ase prevedea Cass
peranca uniu sigiliu simplu sa uniu este
de tuberculente pentru colapsu. conform del 28

VIII. Au admis in unanimitate ase prevedea fudus
pentru medicamentele micrare samentu si tubi-
lor si pentru cheltueli de vaccinatio.

IX. Au admis in unanimitate infintarea a
a 7 Pharmacia portative in care ei ei nu
mere ei acle coexistente actaji.

Sau puterit decide nimie asupra infin-
tari mezlor prevedute la del 69 din lara de
legu.

Sau admis in unanimitate ca pentu ase face
un inceputu si ei purada in Sedinta Consiliu

Sau puterit intocmitu uniu stari in sala
de Mosito.

Pentru acle discutii sau discuti prezentele
Prezedeu Verbal. si ei invita pe St. Prezedeu
ca in Conformitate ordinulu 3678 al
gen. Amintu de Intone se bine voiasca a en-
ista pe lara gen. Consiliu fudisiamu. pen-
tu alora in bugeta a sumelor necesari
la infintarea acestor Mijloc.

Prezedeu Col. Legi
Vice prezedeu M. Cristescu

Membri } I. Georgeanu
 } D. Tache
 } D. Medicu. Teodorici
 } D. Polu. Pharmacistu
 } D. I. Georgeanu. Veterinar
 } D. Bacaria
 } D. Cristescu
 } M. Cristescu

Planşa 7.

FORMULAR LIT. C. **TABELA N° 3** Anul 1876 Luna *Maiu* 57

DESPRE MISCAREA EPIDEMIEI de Typhus de la 1° Martie până la 20 Maiu în Comunele rurale *Ruscipite, Plausa Campu, Județul Dolj*

NUMERUL COMUNELOR	BOLNAVI VECHI		BOLNAVI NOI		TOTAL		MORTI		INSĂLĂTOȘI		REMAȘI IN CAUTARE		ANITAREA BOLNAVILOR DUPĂ PROTECȚIUNE		ANITAREA MORTILOR DUPĂ PROTECȚIUNE		OBSERVAȚIUNI											
	de la 0-12 ani	de la 12 ani în sus	de la 0-12 ani	de la 12 ani în sus	de la 0-12 ani	de la 12 ani în sus	de la 0-12 ani	de la 12 ani în sus	de la 0-12 ani	de la 12 ani în sus	de la 0-12 ani	de la 12 ani în sus	BOLNAVI	STRENI	BOLNAVI	STRENI												
	Bărbi	Femei	Sex bărbătesc	Sex femeesc	Bărbi	Femei	Sex bărbătesc	Sex femeesc	Bărbi	Femei	Sex bărbătesc	Sex femeesc	Bărbi	Femei	Bărbi	Femei												
1	26	17	19	54	7	5	3	6	33	22	82	60	13	17	23	24	78	160	0	4	3	0	0	26	40	0	0	

Prin sumele arătate prin rubrici se observă ca au suferit de această boală 197, din care au murit 76, s'au înălătorețit 114 și au rămas 7 convalescenti dintr-o populație de 3500 suflete.

Planșa 8.

Comitetul Permanent
Dol-jiu
Anul 1876 August 28. 252

D. 54
Art. 6 Stat. 1871 Aug. 28.

Revenind Comitetul astăzi asupra încheierii dela 18 curent, redigată asupra raportului D. Subprefect al plasei Câmpu 406741, prin care s'a întocmit o Comisiune igienico-Technică o să observe amănunțit și înălțățile aflate în comuna Motoșeni, și să își dea opinia asupra modului cum s'ar putea îmbătrâni acele rele; revocă dispozițiunile acelei încheieri în ceea ce privește delegațiunea dată în persoană d. Medic Primar, și țina determinată de întrunire, și dispune:

Comisiunea se va constitui din D. Mihail Trif, Președintele Comitetului, D. Inginer Șof al județului și D. Drăgășeu Medicul plasei respective.

Se determină țina de Poziție Septembrie următoare să se întrunească în fața locului Comisiunea Art. D. Drăgășeu (Medic), Inginerul Șof, și D. Subprefect, se vor da ordine în consecință.

Această dispoziție se va comunica și d. Medic Primar, spre a cunoaște că s'a dispensat de sarcina ce i. se detese.

Președinte M. Trif
Membrii: I. E. Șof, Șof al Județului, Constantin
Secretar: A. P. Pătrășcuț

Planșa 9.